

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας: 101 10 - Αθήνα
Πληροφορίες: Ι.Μαθιουδάκη
Τηλέφωνο: 2131516733
e-mail: ypertns@ypakp.gr

Αθήνα
Αριθ. Εσωτ. Πρωτ.: 476

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
Αθήνα

ΚΟΙΝ.: Γραμματεία Υφυπουργού Εργασίας και
Κοινωνικής Ασφάλισης (Τομέας Κοινωνικής
Ασφάλισης) Πολιτική Γραμματεία

ΘΕΜΑ: Αξιοποίηση χρόνου αυτοεξοφλούμενης ασφαλιστικά εργασιακής απασχόλησης συνταξιούχου, ως συντάξιμου.

ΣΧΕΤ: Η αριθ. πρωτ.4943/28-5-2024 Ερώτηση.

Σε απάντηση της σχετικής Ερώτησης, που κατατέθηκε στη Βουλή από τη βουλευτή κα Μαρία Αθανασίου, ως προς τη δυνατότητα αξιοποίησης του χρόνου ασφάλισης που πραγματοποίησαν αυταπασχολούμενοι συνταξιούχοι του π. Δημοσίου, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

Α. Αξιοποίηση χρόνου ασφάλισης από απασχόληση συνταξιούχου του Δημοσίου στον ιδιωτικό τομέα.

Γενικές παρατηρήσεις. Ως αξιοποίηση χρόνου ασφάλισης συνταξιούχου νοείται η δυνατότητα του ασφαλισμένου συνταξιούχου να χρησιμοποιήσει τον χρόνο ασφάλισης που δημιούργησε αποκλειστικά μετά τη συνταξιοδότησή του από υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση απασχόληση. Σήμερα, το ζήτημα της απασχόλησης συνταξιούχου ρυθμίζεται συνολικά για τον ΕΦΚΑ στο άρθρο 20 του ν.4387/2016, όπως ισχύει μετά την τελευταία τροποποίησή του με το άρθρο 114 του ν.5078/2024. Μέχρι τις 13.05.2016, το ζήτημα της απασχόλησης συνταξιούχου ρυθμιζόταν από τις διατάξεις του άρθρου 63 του ν.2676/1999, ιδίως όπως αυτές τροποποιήθηκαν και επεκτάθηκαν με τους ν. 3863/2010 και ν.3865/2010.

Μέχρι 31.12.2012 δεν υφίστατο θεσμικό πλαίσιο περί απασχόλησης συνταξιούχων του Δημοσίου στον ιδιωτικό τομέα, ούτε ως προς την αξιοποίηση, ούτε ως προς τυχόν επιπτώσεις στην καταβαλλόμενη από το Δημόσιο σύνταξη.

Από 1.1.2013 σύμφωνα με την παρ. 1α του άρθρου 10 του ν. **3865/2010**, οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 63 του ν. 2676/1999, όπως τροποποιήθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 3863/2010, εφαρμόζονται αναλογικά και στους εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους του Δημοσίου που εργάζονται ως μισθωτοί εκτός του δημόσιου τομέα. Για τους εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους του Δημοσίου που αυτοαπασχολούνται και έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της

ηλικίας (ή το 53^ο εφόσον πρόκειται για στρατιωτικούς), περικόπτεται το ποσό της ακαθάριστης κύριας σύνταξης ή του αθροίσματος των ακαθάριστων κύριων συντάξεων, που υπερβαίνει τα εξήντα ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτά διαμορφώνονται κάθε φορά και ισχύουν την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους. Για όσα από τα ως άνω πρόσωπα δεν έχουν συμπληρώσει το 55^ο έτος της ηλικίας (και προκειμένου για τους στρατιωτικούς το 47^ο) η σύνταξη αναστέλλεται. **Σημειώνεται ότι η επέκταση του νομοθετικού πλαισίου στους συνταξιούχους του Δημοσίου αφορούσε μόνον τις επιπτώσεις στην καταβαλλόμενη σύνταξη (μείωση ή αναστολή), και δεν υφίστατο πρόβλεψη για επέκταση εφαρμογής στους συνταξιούχους του Δημοσίου της παρ. 3 του άρθρου 16 του ν. 3863/2010, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα αξιοποίησης του χρόνου απασχόλησης μετά τη συνταξιοδότηση.**

Ως εκ τούτου, ο χρόνος ασφάλισης που δημιουργείτο λόγω απασχόλησης συνταξιούχου του Δημοσίου, στον ιδιωτικό τομέα δεν αξιοποιείτο μέχρι το ν.4387/2016, ενώ προβλεπόταν μείωση της σύνταξης, μόνο εφόσον αυτή υπερέβαινε το ποσό εξήντα (60) ημερομισθίων ανειδίκευτου εργάτη, σε συνάρτηση και με την ηλικία του συνταξιούχου.

Από 13.5.2016 τέθηκαν σε εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 4387/2016, οι οποίες προέβλεπαν ότι, σε περίπτωση απασχόλησης συνταξιούχου, το ποσό της ακαθάριστης σύνταξης ή συντάξεων σε περίπτωση συρροής, κύριας και επικουρικής, καταβάλλεται μειωμένο κατά 60% για όσο χρονικό διάστημα ο συνταξιούχος απασχολείται και έχει υποχρέωση ασφάλισης στον ΕΦΚΑ και στον Κλάδο Επικουρικής Ασφάλισης του ΕΤΕΑΕΠ. Ο χρόνος ασφάλισης αυτός είναι ρητώς αξιοποιήσιμος. Η πρόβλεψη αυτή ίσχυε μόνο για όσους ξεκινούσαν την απασχόληση συνταξιούχου από 13.05.2016 και έπειτα.

Ειδικά, όσον αφορά τους ήδη απασχολούμενους κατά την 12.5.2016 στον ιδιωτικό τομέα συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι συνέχισαν απασχολούμενοι χωρίς διακοπή και μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, σύμφωνα με τις παρ. 6 και 7 του ως άνω άρθρου, εξακολούθησαν να ισχύουν οι προϊσχύουσες διατάξεις περί απασχόλησης συνταξιούχου, ενώ ο ν. 4387/2016 εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που υπάρχει διακοπή στην απασχόληση του συνταξιούχου από 13.5.2016 και μετά, και εκ νέου απασχόληση.

Ως εκ τούτου, συνταξιούχοι του Δημοσίου που ξεκίνησαν να απασχολούνται πριν τις 13.05.2016 και συνέχισαν χωρίς διακοπή την απασχόλησή τους μετά τις 13.05.2016, αφενός δεν είχαν περικοπή της συνολικής σύνταξής τους κατά 60%, όπως όριζε ο ν.4387/2016, αλλά μείωσή της σύνταξης που υπερέβαινε τα εξήντα (60) ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη, και αφετέρου συνέχισαν να μην δικαιούνται να αξιοποιήσουν τον χρόνο ασφάλισης από απασχόληση συνταξιούχου.

Από 28.02.2020, με το άρθρο 27 του ν. 4670/2020, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 20 του ν. 4387/2016 και στη συνέχεια τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του ν.4690/2020, προβλέφθηκε ότι οι ακαθάριστες συντάξεις κύριες και επικουρικές των συνταξιούχων γήρατος του e-Ε.Φ.Κ.Α. (όλων των ενταχθέντων φορέων και του Δημοσίου), οι οποίοι έχουν ήδη αναλάβει ή αναλαμβάνουν από 28.2.2020 εργασία ή αποκτούν ιδιότητα ή δραστηριότητα υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του e-Ε.Φ.Κ.Α., καταβάλλονται μειωμένες κατά 30% για όσο χρονικό διάστημα απασχολούνται ή διατηρούν την ιδιότητα ή τη δραστηριότητα. Ο χρόνος ασφάλισης αυτός είναι ρητώς αξιοποιήσιμος.

Ειδικά, όσον αφορά συνταξιούχους, οι οποίοι είχαν αναλάβει πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4670/2020 υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ απασχόληση, η οποία συνεχιζόταν και για τους οποίους προβλεπόταν εξαίρεση από το άρθρο 20 του ν. 4387/2016, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, και στους οποίους εφαρμόζονταν από τις προϋσχύουσες του ν.4387/2016 διατάξεις, ορίστηκε ότι υπάγονται στις προβλέψεις του άρθρου 20 του ν.4387/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 27 του ν.4670/2020 από 1.3.2022.

Επομένως, οι εξαιρέσεις καταργήθηκαν για όλους από 01.03.2022, οπότε και ο χρόνος ασφάλισης από απασχόληση συνταξιούχου είναι αξιοποιήσιμος για όλους.

Από 1.1.2024 με τις διατάξεις του άρθρου 114 του ν. **5078/2023**, η ως άνω περικοπή της σύνταξης λόγω απασχόλησης καταργείται και οι συνταξιούχοι λόγω γήρατος του e-Ε.Φ.Κ.Α., οι οποίοι αναλαμβάνουν υποχρεωτικώς υπακτέα στην ασφάλιση του e-Ε.Φ.Κ.Α. απασχόληση, συνεχίζουν κατά τη διάρκεια αυτής να λαμβάνουν το σύνολο της κύριας και επικουρικής σύνταξης που χορηγείται από το φορέα, καταβάλλοντας επιπλέον πόρο μη ανταποδοτικού χαρακτήρα υπέρ e-ΕΦΚΑ, πέραν των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία ασφαλιστικών εισφορών.

Σύμφωνα δε με την παρ. 7 του εν λόγω άρθρου, ο χρόνος ασφάλισης που δημιουργείται από την απασχόληση συνταξιούχου αξιοποιείται για την προσαύξηση της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης (κύριας ή και επικουρικής) και για τη χορήγηση συμπληρωματικής εφάπαξ παροχής, κατόπιν αιτήσεως του απασχολούμενου συνταξιούχου, μετά τη διακοπή της απασχόλησης. Το ποσό της προσαύξησης για την κύρια σύνταξη υπολογίζεται με βάση τα ποσοστά αναπλήρωσης και τις συντάξιμες αποδοχές των άρθρων 8 και 28, και μόνο για το χρονικό διάστημα της απασχόλησης ως συνταξιούχου και τα οικονομικά αποτελέσματα της προσαύξησης εκκινούν από την πρώτη μέρα του επόμενου μήνα υποβολής της αίτησης προσαύξησης. Για την επικουρική σύνταξη χορηγείται ποσό που προκύπτει με βάση τον υπολογισμό της επικουρικής σύνταξης και μόνο για το χρονικό διάστημα της απασχόλησης μετά τη συνταξιοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 96. Ο πόρος υπέρ e-ΕΦΚΑ δεν είναι ανταποδοτικός και δεν αξιοποιείται για την προσαύξηση της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης ή για τη χορήγηση δεύτερης σύνταξης με το άρθρο 30 ή αντίστοιχες διατάξεις.

Επιπλέον, με την παρ. 8 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι, για τους απασχολούμενους συνταξιούχους την 12η.5.2016, οι οποίοι συνέχισαν απασχολούμενοι χωρίς διακοπή και μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, ο χρόνος εργασίας ή η αυτοαπασχόληση ή μέρος αυτού, οποτεδήποτε και εάν διανύθηκε, αξιοποιείται σύμφωνα με την παρ. 7, εφόσον από τις προϋσχύουσες του ν. 4387/2016 διατάξεις προβλέπεται αξιοποίηση του χρόνου απασχόλησης.

Συμπερασματικά, συνταξιούχοι του πρ. Δημοσίου οι οποίοι ανέλαβαν απασχόληση προ της 13.5.2016 και συνέχισαν αυτή αδιάκοπα και μετά την έναρξη ισχύος του ν.4387/2016, μπορούν να αξιοποιήσουν μόνο τον χρόνο ασφάλισης που πραγματοποίησαν από 1.3.2022 και εντεύθεν για την προσαύξηση του ποσού της καταβαλλόμενης σύνταξής τους. Ο χρόνος ασφάλισης μέχρι την 28.2.2022 δεν μπορεί να αξιοποιηθεί, καθώς στις διατάξεις περί απασχόλησης συνταξιούχου του ν.3865/2010 δεν υφίσταται πρόβλεψη για αξιοποίηση του χρόνου αυτού.

Β. Θεμελίωση δεύτερης σύνταξης.

Με τις διατάξεις της περ. 2 της παρ. 1 και της παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 1902/1990, όπως ισχύει, προβλέπεται η δυνατότητα θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος για τη λήψη δεύτερης σύνταξης των ασφαλισμένων που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας από άλλο ασφαλιστικό φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο, πλην ΟΓΑ, και των αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μητέρων, που συνταξιοδοτήθηκαν με το άρθρο 63 παρ. 4 του Ν. 1892/1990 (Α' 101). Για τη θεμελίωση δεύτερης σύνταξης, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις απαιτείται η συμπλήρωση τουλάχιστον 4.800 ημερών ασφάλισης (16 έτη) και του 67^{ου} έτους της ηλικίας.

Γ. Επιστροφή ασφαλιστικών εισφορών.

Τέλος, σύμφωνα με την αρχή της μη επιστροφής νομίμως καταβληθεισών εισφορών, η οποία αποτελεί γενική αρχή του ασφαλιστικού δικαίου, δεν επιτρέπεται η επιστροφή ασφαλιστικών εισφορών οι οποίες έχουν καταβληθεί με νόμιμη αιτία. Η αρχή αυτή αποτελεί έκφανση της προστασίας του ασφαλιστικού κεφαλαίου των ασφαλιστικών οργανισμών, ενώ είναι συνυφασμένη και με το γεγονός ότι η ασφάλιση δεν συνεπάγεται πάντοτε χορήγηση παροχών, καθώς προβλέπεται η συγκέντρωση ορισμένων προϋποθέσεων (π.χ. ορισμένος χρόνος ασφάλισης).

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΚΛΟΓΛΟΥ